

Zicht op... gemeentelijk en provinciaal cultuureducatiebeleid

Achtergronden, literatuur en websites

Inhoud

Vooraf 5

In de luwte van beleid en praktijk: het lokaal bestel voor cultuureducatie 7

Literatuur 15

Tijdschriften 32

Gemeentelijke en provinciale cultuurbeleidsplannen 33

Websites 41

Studiecentrum Cultuurnetwerk Nederland 43

Vooraf

'Ambtenaren aan zet!'. Dit was het motto van de CultuureducatieBELEIDdag, die Cultuurnetwerk Nederland 28 november jongstleden organiseerde voor gemeentelijke en provinciale beleidsambtenaren cultuur, onderwijs en welzijn. Centraal op deze dag stonden kwesties die spelen in middelgrote gemeenten (30.000-90.000 inwoners). Verschillende aspecten van cultuureducatiebeleid kwamen aan bod, bijvoorbeeld de diverse beleidsinstrumenten die ingezet worden om cultuureducatiebeleid te verwezenlijken en mogelijkheden voor in- en externe afstemming van het beleid met de verschillende belanghebbenden.

Deze dag, die overigens ook weer in 2006 georganiseerd zal worden, vormt de directe aanleiding voor deze *Zicht op...*

Het inleidend artikel van deze *Zicht op...* is geschreven door Piet Hagnaars en is een bewerking van de key-note-lezing die hij tijdens de CultuureducatieBELEIDdag uitsprak. Verder bevat deze *Zicht op...* een overzicht van literatuur over gemeentelijk en provinciaal beleid die vanaf 2003 verschenen is en een overzicht van relevante websites.

Het verslag van de CultuureducatieBELEIDdag vindt u op de website van Cultuurnetwerk Nederland (www.cultuurnetwerk.org/cultuureducatiebeleiddag.asp). Op deze website vindt u eveneens ook verslagen van andere bijeenkomsten op het gebied van cultuur(educatie)beleid die Cultuurnetwerk Nederland de afgelopen jaren organiseerde, zoals een debat over de Cultuurnota 2005-2008.

Cultuurnetwerk Nederland
Utrecht, december 2005

In de luwte van beleid en praktijk: het lokaal bestel voor cultuureducatie

Piet Hagens

Inleiding

Waarom heb ik -als ik aan cultuureducatie denk- een beeld voor ogen van een school, waar kinderen vooral gezellig tekenen, knutselen, zingen en soms ook een toneelstukje maken?

En één keer per jaar zijn ze er zelfs een hele week mee bezig. Dan komen er kunstenaars in de klas die bijvoorbeeld de kinderen vertellen dat mensen zich overal ter wereld mooi maken voor speciale gelegenheden en dan met hen samen maskers en bijpassende kleren maken. De ouders worden erbij betrokken en komen kijken naar hun kinderen die gemaskerd en verkleed een feestelijke optocht houden. Natuurlijk gaan de kinderen van deze school ook wel eens naar een tentoonstelling, of naar een concert of naar een theatervoorstelling. Maar de leerkrachten vinden dat een heel gedoe. Ze moeten vaders en moeders vragen om te rijden, ze moeten een geschikte voorstelling vinden en ze moeten de leerlingen natuurlijk voorbereiden: ze mogen immers niet te druk zijn in het museum of in de schouwburg, anders zijn ze de volgende keer misschien niet meer welkom.

Zie eens, zegt deze school, we doen hier leuke, creatieve dingen. De leerkrachten hebben er zelfs een stukje over geschreven in het schoolplan. En voor de leerlingen gebruikt de school de kunst en cultuur als welkome onderbreking.

Globaal getoetst aan de uitgangspunten voor cultuureducatie in het (primair)onderwijs, doet deze school het goed! De kunstvakken worden volgens het lesrooster gegeven, er worden regelmatig binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten georganiseerd, er ligt een visie vast in het schoolplan en ouders worden bij het onderwijs betrokken. Kortom alles klopt en deze school voldoet daarmee keurig aan wat overheidsbeleid van haar vraagt.

Maar waarom vind ik dat niet genoeg? Waarom twijfel ik of dit wel het inspirerende, kloppende hart voor kunst en cultuur is en of kinderen zo wel goed beginnen aan een levenslange cultuurcarrière?

Kunst, cultuur en educatie

Kunst komen we overal tegen. Soms moet je daar moeite voor doen, soms loop je er zomaar tegenaan. Dat geldt ook voor het immateriële en materiële erfgoed.

Kunst en erfgoed -in welke vorm dan ook en in welke, geschreven of ongeschreven canon dan ook vastgelegd- gaan over 'vormen van werkelijkheid', over 'waarden en normen' en over 'werelden waarin we leven'. We kunnen kinderen en jongeren, maar evengoed ook volwassenen op allerlei manieren de zeggingskracht ervan laten onderzoeken en ontdekken.

Of we er nu moeite voor moeten doen of dat we er gewoon tegen aan lopen, we moeten ons altijd inspannen om de zeggingskracht van kunst en cultuur te veroveren. Het gaat niet vanzelf, we moeten de vele talen van de kunsten leren om te begrijpen waar het om gaat en vaardigheden oefenen om kunst te doorgronden. Bovendien moeten we de culturele omgangsregels leren kennen die bij de kunstconfrontatie horen. En als de kunst geen uitstraling of zeggingskracht heeft, als die niet tot verwondering uitnodigt of geen vonk doet overspringen is het de vraag of die -waar dan ook- wel de moeite waard is.

Kunsteducatie, aldus professor Joop Doorman, is geen contextvrije activiteit. Wie zich professioneel daarmee bezighoudt, doet er goed aan zich rekenschap te geven van de maatschappelijke context waarin die vorming in kunst en cultuur plaatsvindt.¹

Doormans opvatting dwingt ons na te denken over wat voor mensen wij willen worden en wat voor samenleving wij willen ontwerpen. Een aantal opvallende ontwikkelingen die mens en samenleving vormgeven zijn nu bijvoorbeeld de toenemende individualisering en tegelijkertijd een mondialisering, de afnemende sociale integratie en de snelle technologische ontwikkeling. Maar ook een groeiende culturele pluriformiteit en een daarmee gepaard gaande ambivalente onzekerheid.

Het beleid reageert daarop en is in toenemende mate gericht op een cohesierijke, multiculturele samenleving die onzekerheden vermindert en het leven meer zin geeft.

En zin is dan dát wat het leven van mensen vult, dat wat het bestaan de moeite waard maakt en waarde en betekenis geeft. Cultuureducatie kan hieraan –met als intrinsiek doel begrip krijgen over kunst en cultuur zelf– een belangrijke bijdrage leveren.

Beleid

En dan kom ik op het werkveld van de gemeenteambtenaar, een terrein dat ik als oud-ambtenaar van de gemeente Oss goed ken. Vergeleken met toen heeft een ambtenaar weinig of zelfs geen enkele directe beleidsruimte meer om de kwaliteit en inhoud van het kunst- en cultuuronderwijs te beïnvloeden. De school is daar immers autonoom in.

Maar er zijn wel andere mogelijkheden om kwalitatief en pluriform gebruik van kunst en cultuur in het onderwijs te stimuleren. Bijvoorbeeld in het kader van subsidiëring –door de inzet van een percentage van de omzet van culturele instellingen, zoals in Rotterdam gebeurt², of door outputfinanciering– kan een gemeenteambtenaar culturele instellingen aanmoedigen te programmeren voor het onderwijs.

Een ander voorbeeld zijn de netwerken waarin gemeente, onderwijs en culturele instellingen samenwerken om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. Die zijn er al in veel plaatsen en bieden nou juist interessante mogelijkheden om ervaringen en kennis uit te wisselen en ook te verdiepen.

Om experts te horen én om werkafspraken met elkaar te maken die meer gericht zijn op maatwerk en kwaliteit.

Cultuureducatie gaat niet alleen over leerlingen in het onderwijs, maar ook over volwassenen die kunst en cultuur leren ontdekken en waarderen. Ambtenaren hebben alle beleidsruimte om voor die burgers een beleid te ontwikkelen voor stimulering van integratieve, actieve deelname aan kunst en cultuur. Zij weten beter dan wie ook hoe het er in de gemeente aan toegaat; weten welke cultuuruitingen de inwoners van de gemeente interessant vinden en op welke manier daar door de culturele instellingen op aangesloten wordt of zou moeten of kunnen worden. En ook welke middelen of nieuwe media gebruikt moeten worden om kunst en cultuur dichterbij jongeren en ouderen te brengen en juist niet verder weg. En óf en hóe instellingen bezielde kunst en cultuur programmeren met prikkelende zeggingskracht, waardoor 'vuur en vlam' ervan bijna als vanzelf overslaan.

Maar als een ambtenaar dit alles weet en kent is het nog de vraag wat de wethouder ervan vindt en of de gemeenteraad dit beleid overneemt en faciliteert.

¹ Doorman, S. J. (1994). Wat is kunsteducatie waard? In: *Kunsteducatie op de drempel van de 21e eeuw*. (Katernen kunsteducatie; 6). Utrecht: LOKV. [pp. 25-31].

² Hoorn, M. van [et al.] (2005). *Onderzoek cultuureducatie primair onderwijs gemeente Rotterdam*. Utrecht: Cultuurnetwerk Nederland.

Hoewel: is het wel realistisch wat ik nu allemaal zeg, of is het beleid en de praktische uitvoering ervan veel weerbarstiger en moet ik dus op mijn blote knieën terug naar af?

Provinciale beleidsplannen en Actieplan Cultuurbereik

Om -naast mijn eigen kennis en ervaring- een algemener of genuanceerder beeld (zo u wilt) van beleid en praktijk te krijgen, heb ik er de prestatieoverzichten van provincies en gemeenten voor het Actieplan Cultuurbereik 2005-2008 maar eens bij gepakt. Voorts heb ik me verdiept in de meerjarige cultuurbeleidplannen van de provincies³ en in die van gemeenten met minder dan 90.000 inwoners.

Het Actieplan heeft als doelstelling: 'het cultureel bewustzijn van burgers te versterken door het vergroten van zowel het publieksbereik als de actieve participatie in kunst en cultuur'. In de motivering wordt daarbij overigens niet zomaar over een nacht 'kunst-en-cultuur-ijs' gegaan! 'Een bloeiende cultuur -lees ik- draagt bij aan het creatief en innovatief vermogen van de samenleving, aan de ondernemingszin, het aanzien van ons land, en heeft ook samenbindend vermogen'. Het is dan ook van belang -volgens het Actieplan- dat zo veel mogelijk mensen kennis kunnen maken met en deel kunnen nemen aan cultuur. Cultuureducatie is en blijft daarom een probaat middel om het bereik van cultuur te vergroten⁴.

Ook de provincies gaan niet over een nacht ijs bij de formulering van de eigenschappen en functies van cultuur. 'Het beoefenen van cultuur draagt -zeggen veel provincies- bij aan de ontwikkeling van het gevoel voor schoonheid, aan zingeving, waardering en respect voor het verleden. Cultuur is een inspiratiebron die kleur geeft aan het leven en die de mens met zichzelf confronteert. Tegelijk biedt cultuur aan mensen de mogelijkheid om zich te uiten, creativiteit te ontwikkelen, zich te organiseren en actief te zijn, om op ontdekkingsstocht te gaan. Kunst en cultuur moet voor iedereen toegankelijk zijn. Cultuur inspireert, cultuur versterkt -volgens de provincies- de kwaliteit van de samenleving'. Alle provincies onderschrijven ook het belang van cultuureducatie. In de meeste plannen is cultuureducatie zelfs één van de speerpunten van beleid voor de komende jaren. Sommige stimuleren cultuureducatie in en buiten de school enkel binnen de kaders van het Actieplan. Andere maken cultuureducatie en bereik van jongeren als speerpunt van hun hele cultuurbeleid.

Een aantal provincies constateert dat cultuureducatie de hoeksteen is van het cultuurbeleid, want het legt door de ontwikkeling van kennis en beoordelingsvermogen de basis voor het actieve en reflectieve publieksbereik. Als nevendoelelstelling is cultuureducatie onderdeel van het sociaal beleid. Het voorkomt sociale uitsluiting en bevordert een volwaardige deelname van alle, ook jonge, mensen aan de samenleving. En tenslotte wordt in de provinciale cultuurnota's gesteld dat cultuureducatie belangrijk is omdat het ons vermogen tot identificatie met de medemens kan versterken. Om dit alles te realiseren zetten de provincies sterk in op een vanzelfsprekende afstemming en samenwerking met middelgrote en kleinere gemeenten en met culturele instellingen.

Ik deel de in het Actieplan en de provinciale beleidsnota's opgesomde noties en doelen van harte, maar wat vind ik er van terug in de uitwerking van het beleid?

³ Zie tevens: Liefstink, J. (2005). *Provinciaal cultuurbeleid*. Utrecht: Cultuurnetwerk Nederland.

⁴ Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (2004). *Actieplan Cultuurbereik 2005-2008*. Den Haag. [pp. 9-10].

Uitwerking van beleid

De werkzaamheden die de provincies noemen gaan over het versterken en verdiepen van netwerken en het verstevigen van de band tussen scholen en het culturele veld. De provincies willen scholen bovendien ondersteunen bij het ontwikkelen van hun visie op cultuureducatie en ze zien het als hun taak de positie en deelname van jongeren te versterken. Zowel de vraagkant -het onderwijs- als de aanbodkant -de culturele instellingen- krijgen daarbij aandacht.

Deze taken denken ze uit te voeren als: bestuurlijke partner van gemeenten en rijk; als aanjager van nieuwe initiatieven; als netwerkontwikkelaar; als monitor en als regisseur die zorgdraagt voor randvoorwaarden waardoor het voor gemeenten makkelijker wordt coherent cultuurparticipatiebeleid te voeren.

Als partner doet de provincie met behulp van flexibele budgetten uitgaven en investeringen die met het gemeentelijk en het rijksbeleid samenhangen. Als bewaker van kwaliteit tenslotte houdt de provincie door meerjarige budgetovereenkomsten met culturele instellingen de infrastructuur in stand, om de verschillende culturele activiteiten in stad en op het platteland te ondersteunen en versterken.

De meeste provincies hebben afspraken gemaakt -of ze gaan die maken- met de gemeenten in hun regio. Afspraken over prestaties op het terrein van gemeentelijke samenwerking, over cultuureducatie in het onderwijs, over kunsten en erfgoed in de vrije tijd en over specifiek publieksbereik. Het is daarbij opvallend dat de prestaties voor de periode 2005-2008 vooral in kwantiteiten beschreven staan. Over de prikkelende werking en de kwaliteit van de kunsten en de cultuur wordt nauwelijks in prestatieve termen gesproken⁵.

Hoe de deelname van primair onderwijs en voortgezet onderwijs aan cultuurmenu's moet toenemen wordt in procenten beschreven. Het aantal onderwijsinstellingen dat in 2008 een cultuureducatief beleid in een schoolbeleidsplan moet hebben wordt percentsgewijs genoemd en dat geldt ook voor de toename van het aantal lessen en het aantal culturele activiteiten.

Dergelijke voorbeelden zijn er ook op het gebied van intergemeentelijke samenwerking. Van de deelnemende gemeenten heeft 50% een nota met een regionale paragraaf over gebiedsgericht cultuurbereik; alle gemeenten maken deel uit van een samenwerkingsverband rond een cultuurplan; in ten minste vijf regio's is een intergemeentelijk Regionaal Actieprogramma voor gezamenlijk cultuurbeleid gerealiseerd, en gestreefd wordt naar de toename van de participatie van gemeenten van 50% naar 60%. Over de inhoud en kwaliteit ervan wordt helaas niet gesproken.

Dit geldt ook voor kunstbeoefening in de vrije tijd. In de prestatieoverzichten van de provincies Groningen, Gelderland, Noord-Brabant en Zuid-Holland zijn alleen kwantitatieve noties opgenomen over de bevordering van de amateurkunst en wordt nergens gewag gemaakt van kwalitatieve of inhoudelijke criteria als het om de amateurkunst gaat⁶.

⁵ In de prestatieoverzichten van de provincies heb ik maar vier keer het woord 'kwaliteit' gevonden; in dat van de provincie Flevoland en drie keer in het overzicht van Overijssel.

⁶ Gelderland: Jaarlijks tenminste vier bovenregionale projecten met vernieuwingen op het gebied van publieksbereik of amateurkunst; In 2008 zijn er vier regionale servicepunten voor amateurkunst met samenwerking met tenminste twee culturele instellingen.
Groningen: In 2008 is een bloeiend amateurkunstnetwerk gegroeid.
Noord-Brabant: Eind 2006 is een cijfermatig overzicht beschikbaar van de cultuurparticipatie van de Brabander (zowel in amateur als in professionele kringen) Zuid-Holland: Tenminste 20% van de inhoud van de samenwerkingsplannen is gericht op de doelgroep 55+ en op de beoefening van amateurkunst.

Bij de uitvoering van het provinciaal cultuureducatiebeleid maken de provincies in de meeste gevallen gebruik van hun provinciale ondersteunende instellingen (zoals Kunstgebouw, Kunst Centraal) met wie ook weer louter kwantitatieve prestatieafspraken gemaakt zijn⁷.

Maar de Centra voor de Kunsten, zoals muziekscholen en creativiteitscentra, worden noch in de provinciale beleidsplannen, noch in de Actieplannen genoemd. Heeft de provincie alleen maar oog voor eigen instellingen en kennen gemeenten minder of misschien wel geen kwalitatieve betekenis meer toe aan Centra voor de Kunsten in de lokale infrastructuur van cultuureducatie?

Vinden beleidsmakers de lokale infrastructuur, het lokale bestel voor cultuureducatie sleets en niet in staat om voor de school, en daarbuiten, passende cultuureducatieve activiteiten te ontwikkelen en uit te voeren?

Lokaal bestel cultuureducatie

Cultuureducatie is een zaak van vele partijen die in complexe structuren opereren en vanuit verschillende invalshoeken het onderwerp bezien. De diverse actoren in de cultuureducatie, te weten basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs, lerarenopleidingen, culturele instellingen, gemeenten, provincies en de rijksoverheid, zijn van elkaar afhankelijk en daarmee samen verantwoordelijk. En het is daarmee ingewikkeld: vroeger organiseerde je wat, dan was het klaar. Nu moet er een inhoudelijke, op innovatie en kwaliteit gerichte dialoog ontstaan en dat maakt de zaak weliswaar veel beter, maar een stuk gecompliceerder.

Er zijn nogal grote verschillen in het lokale bestel cultuureducatie van gemeenten. Bovendien verschuiven de traditionele posities en rollen van muziekschool en creativiteitscentrum, bibliotheek, schouwburg, museum en kunstuitleen. Ook dienen andere partijen zich aan, zoals sociaal culturele centra, kunstenaarsinitiatieven, vormen van wijkkunst, erfgoedinstellingen en organisaties voor amateurkunst. In een aantal regio's en gemeenten heerst er bovendien enige rivaliteit tussen de provinciale instellingen en de lokaal werkende Centra voor de Kunsten.

En het lijkt er daarbij wel eens op, dat het provinciaal beleid voorrang geeft aan de directe onderwijsinzet van provinciale instellingen. De lokaal en of regionaal werkende Centra voor de Kunsten hebben daar lang niet altijd een goed antwoord op. Ze zijn bovendien voor wat betreft de ontwikkeling van personele competenties, verbreding van budgetten en groei van innovatief vermogen vaak niet sterk genoeg om daar op te kunnen reageren.

Weliswaar werkt een groot aantal Centra met het onderwijs samen, maar er is nog steeds sprake van een kloof in denken tussen beide soorten organisaties. Incidentele projecten worden er genoeg in en voor het onderwijs uitgevoerd, maar het is de vraag of de dienstverlening van de Centra voor de Kunsten een structurele bijdrage levert aan het onderwijsleerproces van leerlingen in de school⁸. En wat voor de Centra voor de Kunsten geldt, geldt nog sterker voor de andere culturele instellingen in het lokale bestel.

⁷ Zeeland: Het regionale centrum cultuureducatie realiseert een netwerk van alle po-scholen, alle gemeenten, 75% van de culturele en 50% van erfgoedorganisaties. Het regionale centrum cultuureducatie kan alle po-scholen van de regio individuele ondersteuning en maatwerk bieden.

⁸ Zie tevens: Bolsius, R.G. & Debats, P. (2005). *Een onderzoek naar de positie van de Centra voor de Kunsten*. 's-Hertogenbosch: KPC Groep. In opdracht van De Kunstconnectie.

Als mijn waarneming juist is wordt het de hoogste tijd de lokale infrastructuur voor cultuureducatie opnieuw te bezien om na te gaan hoe die beter kan functioneren.

Zeker nu de beleidsmatige aandacht van de overheden zo sterk op cultuureducatie is gericht. De scholen hebben de laatste jaren immers beduidend meer geld gekregen om cultuureducatie in het onderwijs in te bedden en in het curriculum te verankeren. Denkt u maar aan de leerling- en schoolvouchers in de verschillende fasen van het voortgezet onderwijs en aan de extra budgetten van de landelijke overheid voor scholen om zich te kunnen profileren als cultuurprofiel scholen.

En ook voor het primair onderwijs is er sinds enkele jaren extra geld om cultuureducatie in de school te versterken en te verankeren.

De kunst- en erfgoedinstellingen die deel uitmaken van dit lokale bestel voor cultuureducatie moeten, net als de scholen trouwens, er 'klaar' voor gemaakt worden om samen vorm te kunnen geven aan onderwijsinnovatie, waarin zowel de kwaliteit van kunst en cultuur als die van de school recht gedaan wordt. En niemand kan dit alleen.

Zowel school als instelling hebben de beleidmatige steun van ambtenaren van gemeenten hard nodig om -gelet op continuïteit- te komen tot gezamenlijke netwerkvorming, inhoudelijke samenwerking en samenhang en cultuureducatieve onderwijsinnovatie. Daarbij gaat het natuurlijk niet alleen om het initiatief⁹ en de actieve inzet¹⁰ van ambtenaren van gemeenten, maar zeker ook om die van de provincies en van de rijksoverheid.

Cultuureducatie vraagt niet alleen om continuïteit en verankering in de school, het vraagt ook om een verankering van een dicht bij de leeromgeving staand lokaal bestel van culturele instellingen. Om de werking van het beleid van de overheden voor de toekomst te garanderen, is het nu van groot belang aandacht te geven aan de vormgeving van dat lokale bestel. En als de provincies en als de rijksoverheid extra gelden beschikbaar stellen voor cultuureducatie in het onderwijs, waarom zouden ze dan geen extra middelen steken in de ontwikkeling van de infrastructuur van de culturele omgeving, de kunst- en erfgoedinstellingen?

De opdracht daarbij zou het creëren zijn van een bij de gemeente of een groep samenwerkende gemeenten¹¹ passend innovatief lokaal bestel voor cultuureducatie, gebaseerd op kwaliteiten en competenties die elke partner -school, gemeente en culturele instelling- ontwikkelend in brengt¹².

⁹ Salverda, K. (2003). Onderzoek Cultuurnetwerk Nederland. Cultuur in het onderwijs mist structuur. In: *VNGmagazine*. 17 oktober 2003. [pp. 14-17].

¹⁰ Huysmans, F., Vet, O. van der & Eijck, K. van (2005). Het Actieplan Cultuurbereik en cultuurdeelname, 1999-2003. Een empirische evaluatie op landelijk niveau. (Werkdocument 177). Den Haag: SCP.

¹¹ Uit de provinciale prestatieoverzichten in het kader van het Actieplan Cultuurbereik blijken veel initiatieven om gemeenten met elkaar te laten samenwerken. Gesproken wordt over: versterking cultuurbereik in gemeenten (Drenthe); gebiedsgericht cultuurbereik (Gelderland); versterking regionale cultuurplannen (Groningen); intergemeentelijk Regionaal Actieprogramma (Limburg); marktplaatsen (Noord-Brabant); gemeentelijke samenwerking (Noord-Holland); gemeentelijke samenwerkingsprojecten (Utrecht) en gemeentelijke samenwerkingsverbanden (Zuid-Holland).

Zie tevens: www.cultuurenschool.net/provincies.htm

¹² Cultuur is voor arm en rijk, voor cultuurliefhebbers en voor nieuwelingen op cultureel gebied, voor oorspronkelijke Nederlanders en voor Nederlanders die nog niet zo lang in Nederland wonen. Kunst en cultuur brengt mensen bij elkaar. Culturele diversiteit verdient aandacht en geld. Het maken en ervaren van kunst kan mensen een identiteit geven en een samenhang binnen een groep creëren. De staatssecretaris neemt onvoldoende verantwoordelijkheid voor deze culturele infrastructuur. Juist het tot stand brengen van contact

Ik pleit daarom voor een door rijk en provincies gestimuleerd en ondersteund experiment in enkele grote, middelgrote en samenwerkende kleinere gemeenten, verspreid over Nederland.

Er zijn al aanzetten tot innoverende netwerken in grote en middelgrote gemeenten en in de provincie Noord-Brabant bijvoorbeeld wordt ingezet op de ontwikkeling van lokale cultuureducatieve netwerken (veelal 'marktplaatsen' genoemd), waarin samenwerkingsverbanden ontstaan tussen gemeente, culturele instellingen onderling en tussen culturele instellingen en het onderwijs (primair onderwijs en voortgezet onderwijs). De rol en positie van instellingen in het eigen lokale netwerk wordt daarbij onderzocht en de mogelijkheden tot samenwerking met andere instellingen en het onderwijs. Zij kunnen bij de start van dergelijke experimenten een voorbeeldfunctie hebben.

Afsluiting

De brug tussen school én kunst en cultuur moet nu echt geslagen worden. Beleidsmakers bij gemeenten hebben daar een stimulerende, coördinerende en faciliterende rol in. En als die sterke, innovatieve brug eenmaal geslagen is, denk ik bij cultuureducatie niet meer aan wat gezellige, leuke dingen in de school. Nee, dan denk ik aan kunst en cultuur als krachtige leeromgeving, geworteld, en leidend tot kunst- en cultuurinhoudelijke leereffecten¹³.

Auteur is directeur van Cultuurnetwerk Nederland.

Deze tekst is een bewerking van de key-note-lezing van de auteur voor de CultuureducatieBELEIDdag (28 november 2005) georganiseerd door Cultuurnetwerk Nederland voor ambtenaren van gemeenten en provincies.

tussen kunstenaars en bevolking moet een speerpunt zijn in het beleid. [...] Goed cultuurbeleid vindt zijn oorsprong al in educatie vanaf de jongste jaren.

Leerdam, J. (PVDA) (2004). *Cultuurnota 2005-2008. Verslag van een notaoverleg*. Vastgesteld 26 november 2004. [pp. 4-5].

¹³ Programmamanagement Landelijke Projecten Primair Onderwijs (2005). *Focus op Innovatie – De school aan zet. Raamplan Primair Onderwijs 2005-2006*. Den Haag, 28 oktober 2005. Prieckaerts, M. (2005). *Verlangen naar een eindeloze zee; effecten van cultuureducatie in het primair onderwijs op de cultuurbeleving van leerlingen*. Maastricht: Universiteit Maastricht. Doctoraalthesis.

[Link naar literatuur en websites Zicht op... gemeentelijk en provinciaal cultuureducatiebeleid](#)